

ความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทย

ปธาน สุวรรณมงคล

คำนำ

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมการเมืองปัจจุบัน ซึ่งมีการต่อสู้กันอยู่ตลอดเวลาของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน และสิ่งที่กระตุ้นให้ระบบสังคมดำเนินอยู่ได้ คือ กระบวนการของการต่อสู้หรือโต้ตอบระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่พยายามแสวงหาหรือป้องกันผลประโยชน์ของตนให้มากที่สุดที่จะทำได้ ดังนั้น การศึกษาความขัดแย้งของกลุ่ม จึงเป็นการศึกษาถึงพลังเคลื่อนไหวของกระบวนการของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีปฏิริยาโต้ตอบโต้ซึ่งกันและกัน นักวิเคราะห์ระบบการเมืองที่ศึกษาถึงแบบพฤติกรรมของกลุ่ม เห็นว่า การต่อสู้ทางการเมืองเป็นเรื่องของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีความต้องการหรือผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน เช่น กลุ่มกรรมกร ชาวนา ทหาร ข้าราชการ นักศึกษา และนักธุรกิจ เป็นต้น^๑

ในการศึกษาความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยจะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ในส่วนแรกจะ

กล่าวถึงทฤษฎีการเกิดกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการรวมกลุ่มในสังคมไทยใน ส่วนที่สอง และในส่วนที่สาม จะศึกษาความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยโดยจะสร้างตัวแบบขึ้นมาอธิบายความขัดแย้งของกลุ่มที่เกิดขึ้น และเพื่อให้การศึกษานี้มีแนวทางที่ชัดเจนจึงขอตั้งสมมุติฐานว่า ความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยเป็นความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจ

ทฤษฎีการรวมกลุ่ม

Arthur F., Bentley ผู้ริเริ่มแนวความคิดเรื่องกลุ่มให้ความเห็นว่า มวลชนมนุษย์มารวมกันก็เพราะว่ามีกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และปัจเจกชนแต่ละคนจะใช้กลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ในทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ กลุ่มทุกกลุ่มจะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มกับผลประโยชน์ซึ่งเป็นของคู่กัน^๒ สำหรับทฤษฎีการเกิดกลุ่มที่น่าสนใจคือ ทฤษฎี

๑. Oran R. Young, *Systems of Political Science* อ้างถึงในสุจิต บุญบงการ “การวิเคราะห์ระบบการเมือง” “การเมืองเปรียบเทียบปัญหาและแนวความคิด” (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521) หน้า 22

๒. Arthur F. Bentley, *The Process of Government : A Study of Social Process* (Illinois : The Principia Press of Illinois, Inc., 1949) pp. 200-222

การเกิดกลุ่ม^๓ ของ Robert H. Salisbury ซึ่งได้เสนอทฤษฎีการแลกเปลี่ยน The Exchange Theory กลุ่มเกิดจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันและกัน และทฤษฎีแผ่กระจายและดุลยภาพ (The Theory of Proliferation and Equilibrium)^๔ กลุ่มเป็นผลมาจากการที่สังคมที่มีการแตกตัว (differentiation) และมีลักษณะเฉพาะมากขึ้นทำให้คุณค่าและผลประโยชน์ต่างๆ ของประชาชนมีมากขึ้นด้วย คนจึงมารวมกลุ่มเพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองกับกลุ่มอื่นและรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม สำหรับทฤษฎีดุลยภาพ กลุ่มเกิดมาเนื่องจากการเสียดุลย์ของกลุ่มในสังคมเดิม เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น การสื่อสารคมนาคม การเคลื่อนย้ายของประชาชน เป็นต้น การเสียดุลยภาพทำให้พวกเขาเสียประโยชน์จัดตั้งสมาชิกรุ่นขึ้นเพื่อให้มีดุลยภาพตามเดิม

การเกิดกลุ่มในสังคมไทย

กลุ่มได้เกิดขึ้นในสังคมไทยนานมาแล้วแต่เป็นกลุ่มในลักษณะที่รวมกันเพื่อความสนุกสนาน

ชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น และในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีกลุ่มผลประโยชน์ในรูป “สมาคม” ตามความเข้าใจปัจจุบันเกิดขึ้นแต่อย่างใด^๕ ชาวจีนเป็นพวกแรกที่พยายามรวมกันก่อตั้งเป็นสมาคมต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกและปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มพวกตนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจาย^๖ นอกจากนี้ได้พยายามสร้างเกาะกำบังผลประโยชน์ด้วยการสร้างความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้มีอำนาจของประเทศ สำหรับการเกิดกลุ่มในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทางเชื้อชาติ เศรษฐกิจ หรือสังคมโดยส่วนรวม มีลักษณะที่สอดคล้องและพ้องกันอยู่ประการหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ค้ำชูกันภายในกลุ่มสมาชิกด้วยกันเอง ทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับระบบราชการอยู่มากด้วย^๗ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ (patron-client relationships) ทำให้คนไทยต้องพยายามหา “ลูกพี่” ที่จะให้ความคุ้มครองและสนับสนุนตนเองได้

๓. กลุ่มในความหมายของ Salisbury หมายถึง กลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดองค์การ (Organized interest group) หรือที่ Truman เรียกว่าสมาคมรูปนัย (formal association)

๔. รายละเอียดโปรดดูใน Robert H. Salisbury. “An Exchange Theory of Interest Groups” *Midwest Journal of Political Science*, February 1969

๕. อकिन รพีพัฒน์, *สังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์* : พ.ศ. 2325 - 2416 แปลโดย ม.ร.ว. ประกายทอง สุริสุข และพรณี สรุงบุญมี (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ 2521)

๖. รายละเอียดโปรดดู แสง รัตนมงกလာศ, “อนาคตของสมาคมจีนในประเทศไทย” *พัฒนบริหารศาสตร์* ปีที่ ๑๐ เล่มที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๓

๗. มิสรา สทเวทิน, *การก่อตัวของกลุ่มอิทธิพลในกระบวนการเมืองไทย* วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๘. หน้า ๓๑

การที่คนไทยต้องไปพึ่งบุคคลที่มีลักษณะเป็นเจ้านายทำให้ไม่สามารถรวมตัวกันในแง่สมาคมภาคอันเป็นลักษณะของการรวมตัวของสมาคมสมัยใหม่ได้^๘ นอกจากนี้ค่านิยมของคนไทยบางอย่าง เช่น ความเป็นปัจเจกภาพ ความรักอิสระภาพ ทำให้ขาดความรู้สึกที่ผูกพันกับกลุ่มหรือสังคม ถ้ารวมกันก็รวมแบบหลวม ๆ และในระยะเวลาอันสั้นดังนั้น ทั้งการมีความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ และค่านิยมบางประการของคนไทยไม่ได้ส่งเสริมให้คนไทยได้พัฒนาศิลปะของการรวมกลุ่มเลย ทำให้กลุ่มที่รวมตัวขึ้นมาไม่สามารถมีบทบาททางการเมืองในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ได้ เหมือนกลุ่มของพ่อค้าชาวจีน

นอกจากนี้ผู้นำทางการเมืองมีทัศนคติในทางลบกับการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมหรือองค์การโดยมองไปว่า การรวมกลุ่มหรือสมาคมจะสร้างความยุ่งยากในการปกครองอันจะกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางการเมืองของฝ่ายรัฐบาล รัฐบาลจึงพยายามควบคุมหรือจำกัดบทบาทของสมาคมไม่ให้มีบทบาททางการเมือง เช่น สมาคมการค้า^๙ และเห็นได้ชัดว่ากลุ่มที่มีบทบาทมากที่สุด ในสังคมไทยคือ กลุ่มสถาบัน (ข้าราชการ

พลเรือนและทหาร) นั่นก็หมายความว่า กลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ จะมีบทบาทน้อยลง และจะมีการควบคุมและจำกัดบทบาทของกลุ่มที่จะเข้าไปมีส่วนเรียกร้องหรือกำหนดนโยบายจากระบบการเมืองเพื่อมิให้แข่งขันกับกลุ่มสถาบันใด ดังนั้น กลุ่มทั้งหลายที่เกิดขึ้นมาจะถูกรัฐเข้าควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มอย่างใกล้ชิดซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า Limited Pluralism

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้กลุ่มที่เกิดขึ้นมาไม่สามารถเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่จะมีบทบาททางการเมืองได้เต็มที่

สภาพความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทย

ในการพิจารณาถึงความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยจะพิจารณาใน ๒ ระดับ คือระดับมหภาค (Macro Level) เป็นการมองความขัดแย้งของกลุ่มในลักษณะกว้าง ๆ เป็นส่วนรวม (as a whole) อีกระดับคือ ระดับจุลภาค (Micro Level) เป็นการมองความขัดแย้งของกลุ่มที่แคบลงมาในลักษณะกลุ่มรูปนัยหรือสมาคม

๘. มนตรี เจนวิทย์การ, *อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทย* เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อประชาธิปไตย สำนักงานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๑๔-๑๕ กันยายน ๒๕๒๑

๙. สนง.ไปรษณีย์รายละเอียดใน มนตรี เจนวิทย์การ "กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย" *วารสารธรรมศาสตร์* ปีที่ ๓ เล่มที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ระดับมหภาค (Macro Level)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนใหญ่เกิดจากการขัดแย้งในเรื่องอำนาจและผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในสังคม ทั้งนี้โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ทุกคนมีความเห็นแก่ตัวซึ่งจะเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้องเป็นหลัก ความเห็นแก่ตัวดังกล่าวเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งขึ้นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งความขัดแย้งของกลุ่มจะมีความรุนแรงมากขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับระบบการกระจายอำนาจและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ถ้าหากระบบการกระจายอำนาจและในสังคมนั้นเป็นไปในลักษณะเอารัดเอาเปรียบขาดความยุติธรรมแล้วปัญหาความขัดแย้งภายในสังคมนั้นจะมีมากขึ้นและนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลในที่สุด

กลุ่มในระดับมหภาคนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น ๗ กลุ่ม คือ^{๑๐} (๑) กลุ่มสถาบัน (ข้าราชการพลเรือนและทหาร) (๒) กลุ่มธุรกิจ (นายทุน) (๓) กลุ่มผู้ประกอบการ (๔) กลุ่มพ่อค้าคนกลาง (๕) กลุ่มกรรมกร (๖) กลุ่มเกษตรกร

ในสภาพที่สังคมมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้ ได้เปิดให้มีการแข่งขันระหว่างกลุ่มดังกล่าวข้างต้น ผู้ที่ได้เปรียบก็คือผู้ที่กุมอำนาจ

ทางเศรษฐกิจและสามารถเข้าใกล้ศูนย์อำนาจทางการเมือง (กลุ่มสถาบัน) ได้มากที่สุด เพราะหากกลุ่มใดสามารถจะอยู่ใกล้ศูนย์อำนาจมาก ความคล่องตัวในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กลุ่มของตนก็มีมาก

กลุ่มสถาบัน (ข้าราชการพลเรือนและข้าราชการทหาร) เป็นกลุ่มผลประโยชน์หลักของสังคมไทยและไม่ยอมให้กลุ่มอื่นมาแข่งขันอำนาจกับตนได้ ดังนั้น กลุ่มธุรกิจ (นายทุน) (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจีน) มุ่งที่จะได้ผลกำไรทางเศรษฐกิจสูงสุดเป็นสิ่งสำคัญ ได้พยายามสร้างสายสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มสถาบัน ในทัศนะของกลุ่มสถาบันแล้วอำนาจเป็นที่มาของความมั่งคั่ง ซึ่งผิดกับทางตะวันตกที่ถือว่าความมั่งคั่งนำไปสู่อำนาจการเมือง นับแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลไทยพยายามจะดึงเศรษฐกิจกลับมาสู่มือคนไทยด้วยการออกกฎหมายหลายฉบับห้ามชนต่างดาวประกอบธุรกิจต่าง ๆ หลายประเภท ทางออกที่ดีที่สุดของพ่อค้าชาวจีนก็คือ การเชิญข้าราชการผู้มีอำนาจของบ้านเมืองเข้ามาร่วมด้วยซึ่งจะทำให้กลุ่มข้าราชการเหล่านี้ต้องคอยปกป้องและประโยชน์ของพ่อค้าชาวจีนเหล่านี้ด้วยในฐานะที่มีผลประโยชน์ร่วมกันแล้ว ซึ่งเป็นการร่วมกันระหว่างกลุ่มที่รวบอำนาจทาง

๑๐. การแบ่งกลุ่มในระดับมหภาค ในที่นี้เป็นกรแบ่งกลุ่มอย่างกว้าง ๆ ตามลักษณะอาชีพและการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (ทุน, แรงงาน, การประกอบการ) มากกว่าที่จะเป็นกลุ่มที่มีการจัดองค์การ (organized groups) ชัดเจนซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ในระดับจุลภาคในส่วนที่สองต่อไป

การเมืองกับกลุ่มที่รวบอำนาจทางเศรษฐกิจ^{๑๑}
ข้อนำสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับการใช้อิทธิพล
ของกลุ่มธุรกิจ (นายทุน) ต่อรัฐบาลมักจะใช้ต่อ
ฝ่ายบริหารมากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติ หรืออีกนัย
หนึ่งก็คือ ต่อการปฏิบัติตามนโยบายมากกว่าการ
กำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย ทั้งนี้ ฝ่ายบริหาร
ของไทยมีอิทธิพลเหนือฝ่ายนิติบัญญัติมาตลอด
จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มสถาบันกับ
กลุ่มอาชีพธุรกิจ (นายทุน) สอดคล้องกับทฤษฎี
การแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) อย่างชัด
แจ้ง การที่กลุ่มธุรกิจ (นายทุน) อาศัยอิทธิพล
ทางการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์ทาง
เศรษฐกิจโดยไม่มีกลุ่มใดมาถ่วงดุลย์อำนาจแล้ว
ทำให้การเอาเปรียบสังคมมีมากขึ้นประชาชนส่วน
ใหญ่ที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจต่ำ เช่น กลุ่ม
เกษตรกร กลุ่มกรรมกร เป็นฝ่ายได้รับความ
เดือนร้อนที่สุด ลักษณะความเดือนร้อนอันเนื่อง
จากการเอาเปรียบของกลุ่มนายทุนเหล่านี้ ทำให้
ความขัดแย้งของกลุ่มที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจกับ
กลุ่มที่เสียเปรียบทางเศรษฐกิจมีความรุนแรงขึ้น
และยิ่งกลไกของราชการไม่เอื้ออำนวยหรือสนใจ
ความเสียเปรียบของกลุ่มที่ถูกเอาเปรียบทาง
เศรษฐกิจแล้วกลุ่มที่เสียเปรียบก็จะใช้กำลังและ
ความรุนแรงเป็นวิถีทางในการแก้ไขปัญหา

ในสังคมที่กำลังเริ่มพัฒนาทางอุตสาหกรรม
การเอาเปรียบด้านแรงงานของกลุ่มผู้ประ-
กอบการเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นหรือได้ยินข่าว
กันอยู่เสมอ ถ้าใครสูงสุดเป็นสิ่งเดียวที่ผู้ประกอบ
การคำนึงถึง ชาวกรทหลายโรงงานนรกซึ่งใช้แรง
งานเด็กเหมือนทาสก็มีอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์
บ่อย ๆ การนำเอาเครื่องจักรกลที่ทันสมัยมาใช้
และการอพยพของประชาชนในชนบท เข้าสู่เมือง
เพื่อหางานทำทำให้อุปทานด้านแรงงานสูงกว่าอุป
สงค์ เป็นโอกาสที่กลุ่มผู้ประกอบการจะกดราคา
ค่าจ้างให้ต่ำที่สุดเพื่อผลกำไรตอบแทนที่มากที่สุด
การที่กรรมกรในโรงงานถูกเอาเปรียบจากผู้
ประกอบการเป็นแรงผลักดันสำคัญในกรรมกร
เข้าร่วมกลุ่มเป็นสหภาพเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง
กับกลุ่มผู้ประกอบการ ทั้งกลุ่มผู้ประกอบการและ
กลุ่มกรรมกรมักจะมองอีกฝ่ายในลักษณะเป็นฝ่าย
ตรงข้ามที่ไม่สามารถไว้เนื้อเชื่อใจกันได้ ในขณะที่
ที่กลุ่มผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับ
กลุ่มกรรมกรนั้น กลุ่มผู้ประกอบการกลับมีความ
สัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มธุรกิจ (นายทุน) ใน
ฐานะเป็นแหล่งเงินกู้หรือเป็นหุ้นส่วนในกิจการ
ร่วมกันและกันกับกลุ่มสถาบัน กลุ่มผู้ประกอบ
การก็เป็นฐานอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองให้

๑๑. แสง รัตนงกลมมาศ การที่ข้าราชการผู้ใหญ่ฝ่ายไทยเข้าร่วมในธุรกิจของพ่อค้าชาวจีนเป็นจุดเริ่มของ
การเข้ามาในฐานะผู้พิทักษ์กฎหมาย (law protector) ให้กับชาวจีน ลักษณะของสังคมไทยในค่านเศรษฐกิจ
จึงกลายเป็นว่าอำนาจผนึกความมั่งคั่ง (power and wealth) ผู้สนใจรายละเอียดโปรดดูจาก G. willam
Skinner, *Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand* (New York : Cornell Univ
ersity Press, 1957)

กับกลุ่มสถาบัน ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการก็อาศัย
กลุ่มสถาบันเป็นโล่คุ้มครองผลประโยชน์ทาง
เศรษฐกิจของตัวด้วย

กลุ่มพ่อค้าคนกลางเป็นกลุ่มที่มีบทบาท
สำคัญในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม^{๑๒} กลุ่มพ่อ
ค้าคนกลางจะเป็นผู้ซื้อสินค้าผลผลิตพืชไร่และนา
อันเป็นการค้าที่เกี่ยวข้องกับการกินดีอยู่ดีของชาว
นาชาวไร่โดยตรง พ่อค้าคนกลางแต่ละคนจะมี
“ลูกไร่” หรือ “ลูกนา” คือชาวนาชาวไร่ที่เป็น
หนี้สินและต้องชดเชยหนี้คืนด้วยผลผลิตที่ตน
ผลิตได้^{๑๓} เป็นผู้ที่คอยป้อนสินค้าให้เป็นประจำ
ปัญหาเรื่องหนี้สินและปัญหาเรื่องที่ดินทำกินได้
ผลักให้ชาวนาชาวไร่ต้องเข้าไปพึ่งพ่อค้าคนกลาง
มากยิ่งขึ้นจนไม่มีทางจะคืนหลุด แม้ว่าจะมีการ
ประกันราคาสินค้าเกษตรกรรม เช่น ข้าว ก็ไม่
ได้ช่วยชาวไร่ชาวนามากนัก เพราะชาวนาไม่มีที่
จะมีปากเสียงกับพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อข้าวเปลือก
เนื่องจาก “การตกข้าวเขียว” ที่ชาวนาไปทำ
ไว้กับกลุ่มพ่อค้าคนกลางได้กลายเป็นเครื่องบีบบังคับ
ไม่ให้ชาวนาไปขายข้าวเปลือกให้ใคร ซึ่งแน่นอน

การซื้อขายขายผลผลิตพืชไร่และนาในลักษณะ
เช่นนี้ ผู้ซื้อคือพ่อค้าคนกลางจะกดราคาให้มากที่สุด
เพื่อผลกำไรที่สูงที่สุด หน่วยงานราชการต่าง ๆ
พยายามเข้าไปช่วยเหลือชาวนาชาวไร่ให้มีการจัด
ตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อสร้างพลังต่อรอง^{๑๔} ข้าราชการได้
เข้าไปมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินงานของ
กลุ่มโดยเฉพาะในการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์
การเกษตร ทำให้เสียเปรียบกลุ่มพ่อค้าคนกลาง
อยู่ตลอดเวลา ทำให้มองได้ว่าในขณะที่รัฐบาล
ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร แต่ก็ไม่ส่งเสริม
ให้เติบโตขึ้น กลุ่มเกษตรกรจึงเป็นเสมือน
“เด็กแคระ” ที่มีอายุมากแต่ไม่เจริญเติบโต ใน
ขณะเดียวกันกลุ่มธุรกิจ (นายทุน) ก็อาศัยกลุ่ม
พ่อค้าคนกลางเป็นตัวกลางในการดูดเงินจากชน-
บทเข้าสู่กรุงเทพ กลุ่มพ่อค้าคนกลางต้องอาศัย
กลุ่มธุรกิจ (นายทุน) ในด้านการเงินที่จะไปรับ
ซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากชาวนาชาวไร่มาป้อน
พ่อค้าคนกลางระดับใหญ่ (กลุ่มธุรกิจ) ซึ่งอยู่ใน
กรุงเทพต่อไป ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม
ธุรกิจ (นายทุน) กับกลุ่มพ่อค้าคนกลางจึงมี

๑๒. กลุ่มพ่อค้าคนกลางทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจสำคัญ ๒ คือ (ก) หน้าที่ให้กู้ยืมเงิน (Financing Function)
(ข) หน้าที่แจกแจงผลผลิต (Distribution Function)

๑๓. โดยอัตราดอกเบี้ยปกติก็เป็นผลผลิต เช่น ข้าวโพด ถ้ายืมเงินไป ๑,๐๐๐ บาท เสียดอกเบี้ย ๓๐ ดังที่
ถูกกล่าวเพาะปลูกหนึ่งครั้ง ถ้าราคาข้าวโพดขึ้นสูงเมื่อคิดเป็นเงินแล้วอัตราดอกเบี้ยสูงมาก เช่น ข้าวโพด
ถึงละ ๔๐ บาท ดอกเบี้ยคิดเป็นเงินแล้วจะสูงถึง ๑,๒๐๐ บาท เท่ากับว่าดอกเบี้ยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้ว
กว่า ๑๐๐% ขึ้นไป โปรดดูปริชา ควินทร์พันธุ์ “บทบาทพ่อค้าในตลาดระดับท้องถิ่น” *วารสารสังคม
ศาสตร์* ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๕

๑๔. จากการที่มีหน่วยราชการต่างๆเข้าไปช่วยตั้งกลุ่มให้ชาวนาชนบทปรากฏว่า ในขณะนั้นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมี
ถึง ๒๐ ประเภท และบางหมู่บ้านมีกลุ่มเหล่านี้ตั้งอยู่ครบ โปรดดูไพรัตน์ เตชะรินทร์ “ข้อจำกัดในการ
พัฒนาพลังกลุ่มชนในชนบทไทย” *วารสารสังคมศาสตร์* ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๖

ลักษณะลดหลั่นกันเป็นรูปปิรามิด^{๑๕} ดังนั้นแม้ว่าในปี ๒๕๒๒ รัฐบาลจะประกาศให้เป็นปีชาวนาก็ตามแต่ตราบเท่าที่กลุ่มสถาบัน กลุ่มธุรกิจ (นายทุน) และกลุ่มพ่อค้าคนกลางมีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นเช่นนี้ กลุ่มชาวนาชาวไร่ก็ไม่มีวันจะล้มตาอำปากได้การรวบอำนาจทางเศรษฐกิจเช่นนี้ทำให้เป็นแรงผลักดันให้ชาวนาชาวไร่ต้องรวมตัวคัดค้านสิ่งที่ไม่เป็นธรรมนี้

เมื่อเราพิจารณาถึงโครงสร้างการถือครองที่ดินในชนบทจะพบว่าได้เกิดระบบการผูกขาดรวมอำนาจที่ดิน (Land Monopoly)^{๑๖} ในภาคกลางภาคใต้ ภาะหนีสิน ระบบขายฝากและโครงสร้างอำนาจของเจ้าของที่ดินและนายทุนเงินกู้ชนบท แนวโน้มที่ชาวนาชาวไร่สูญเสียที่ดินมีมากขึ้นเป็นลำดับ ชาวนาไร่ที่ล้มละลายกลายเป็นชาวนาเช่าและชาวนารับจ้างในที่สุด^{๑๗} ซึ่งปรากฏการณ์เกี่ยวกับชนชั้นชาวนารับจ้าง (ที่ไม่มีที่ดิน) ใน

ภาคกลางซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับบทฤษฎีของ Marx ที่ว่า ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นในชนบทเกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีวิถีการผลิตแบบทุนนิยม ปัญหาเรื่องที่ดินก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นตามลำดับ ความต้องการที่ดินและความเป็นเจ้าของที่ดินเป็นสิ่งที่ชาวไร่ชาวนาต้องการที่สุด และเมื่อความต้องการนี้ได้รับการต่อต้านขัดขวางจากกลุ่มสถาบัน กลุ่มเจ้าของที่ดิน ความขัดแย้งทางสังคมที่รุนแรงต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคตอันไม่นานนัก

โดยสรุปแล้ว ความขัดแย้งของกลุ่มในระดับมหภาคเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่รวบอำนาจทางการเมืองและกลุ่มที่รวบอำนาจทางเศรษฐกิจกับกลุ่มที่เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจ

ระดับจุลภาค (Micro Level)

การพิจารณาความขัดแย้งของกลุ่มในระดับมหภาคทำให้สามารถมองเห็นภาพกว้าง ๆ ของ

๑๕. กลุ่มพ่อค้าคนกลางในต่างจังหวัดตระหนักถึงอิทธิพลในการกำหนดราคา ปริมาณความต้องการของสินค้าของพ่อค้าในกรุงเทพ พ่อค้าในอำเภอ จังหวัด ต้องคอยฟังข่าวสารด้านราคาและความต้องการซึ่งส่งโดยตรงจากกรุงเทพ การซื้อขายสินค้าแต่ละครั้งจะทำได้จนกว่าจะทราบราคาและความต้องการของพ่อค้าชั้นเหนือขึ้นไปซึ่งเรียกกันในหมู่พ่อค้าว่า “ราคาหังเซ้ง” พ่อค้าในระดับนี้จึงเป็นชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ ความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างพ่อค้าในอำเภอกับ “หังเซ้ง” ในกรุงเทพต้องมีมากพอสมควร สนใจโปรดดู ปรีชา กวินทร์พันธ์, อ่างถึงแล้ว

๑๖. ระบบการผูกขาดรวบอำนาจที่ดินให้แบ่งประชาชนในชนบทออกเป็น ๒ ส่วน คือ คนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจและอิทธิพล รวบที่ดินส่วนใหญ่ของสังคมมาไว้ในกำมือ และขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มที่ควบคุมตลาดเงินกู้ ตลาดสินค้าการเกษตรและอุตสาหกรรม และตลาดแรงงานในชนบท คนส่วนใหญ่ของสังคมชนบทโดยเฉพาะชาวนาชาวไร่ที่ยากจนซึ่งเป็นผู้ผลิต ผู้เลี้ยงสังคมกลับไม่มีสิทธิและอำนาจในที่ดิน สนใจโปรดดูรายละเอียดใน ปรีชา เบียมพงศ์สานต์, “การปฏิรูประบบที่ดินและโครงสร้างเกษตรกรรมกับปัญหาแรงงานชนบท” *สังคมศาสตร์* ปีที่ ๓ ฉบับ ๑ เมษายน - กันยายน ๒๕๒๒

๑๗. ปรีชา เบียมพงศ์สานต์, “การวิเคราะห์ปัญหาแรงงานชนบทไทย” *วารสารวิทยาลัยการคว่ำ* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ เมษายน - กรกฎาคม ๒๕๒๒, หน้า ๖๖

ความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยและเพื่อให้เห็นชัดขึ้นจึงมามองความขัดแย้งในระดับจุลภาค ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มในลักษณะที่สามารถระบุกลุ่มออกมาให้เห็นได้ชัดขึ้น สำหรับกลุ่มในระดับจุลภาคนี้จะแบ่งออกเป็นกลุ่มสถาบัน กลุ่มธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์ กลุ่มธุรกิจสำคัญอื่น ๆ (นอกเหนือจากธนาคารพาณิชย์) สมาคมพ่อค้าข้าวส่งออก สหกรณ์การเกษตร สหพันธ์ชาวนาชาวไร่ และสภาพแรงงานต่าง ๆ

กลุ่มธุรกิจธนาคารพาณิชย์เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจมากที่สุด มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทุกซอกทุกมุมของสังคมไทย โดยหลักการแล้ว ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินธุรกิจของประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีส่วนช่วยขยายการลงทุนและพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับในสังคมไทยกลุ่มธนาคารพาณิชย์เป็นกลุ่มที่สามารถรวบรวมอำนาจทางเศรษฐกิจของไทยไว้ในกำมือได้เหนียวแน่น

ที่สุด กลุ่มธนาคารพาณิชย์จะอาศัยอิทธิพลทางการเมืองของบรรดาผู้นำกลุ่มสถาบันเป็นฐานในการเพิ่มพูนรายได้และแสวงหาความได้เปรียบของกลุ่มคนให้มากยิ่งขึ้น^{๑๘} ในขณะเดียวกันกลุ่มสถาบันก็อาศัยความมั่งคั่งของกลุ่มธนาคารพาณิชย์เป็นฐานหนุนอำนาจทางการเมืองให้มั่นคงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้มีบทบาทในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ก็อาศัยฐานทางเศรษฐกิจเป็นหัวหอกในการเข้าสู่ระบบการเมืองโดยตรงอีกด้วย^{๑๙} กลุ่มธนาคารพาณิชย์มีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่อยู่เบื้องหลังของการกำหนดราคาสินค้าผลพืชไร่และนาและคุมตลาดการค้าภายในประเทศไว้อย่างใกล้ชิด อาจสังเกตได้ว่าธนาคารพาณิชย์ถูกโจมตีมากว่ามีส่วนให้พ่อค้ากักตุนสินค้าในขณะที่ประชาชนทั่วไปเดือดร้อนเพราะสินค้าขาดแคลน ลักษณะการให้กู้ยืมของกลุ่มธนาคารพาณิชย์มุ่งแสวงหาผลกำไรเป็นหลักสำคัญมากกว่าที่จะคำนึงถึงความต้องการของ

๑๘. เมื่อคุรายซื้อผู้ถือหุ้นใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ปรากฏว่ามีข้าราชการเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ด้วยเกือบทุกธนาคาร รายละเอียดโปรดดู *Business in Thailand*, August 1972

๑๙. ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า นายบุญชู โรจนเสถียร เริ่มขยายฐานทางเศรษฐกิจหลังหมดสัมฤทธิ์กับธนาคารกรุงเทพปลายปี โดยหันไปก่อกำขึ้นซื้อกิจการต่างๆ เข้าไว้ เช่น กิจการบริษัทประกันภัย ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการหาที่มั่นทางเศรษฐกิจของตนเองแล้ว การขยายฐานไปทางบริษัทประกันภัยเป็นการหวังผลทางการเมืองแอบแฝงอยู่ โดยที่กิจการประกันภัยเป็นกิจการที่เข้าถึงประชาชนในระดับกว้างขวาง และสามารถให้ผลประโยชน์ประกันมีอัติๆ เป็นหัวคะแนนในการเลือกตั้งได้อีกด้วย (ข่าวจากประชาชาติธุรกิจ วันพุธ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๒๒)

สังคม^{๒๐} เช่น ธนาคารพาณิชย์ยินดีให้กู้เพื่อลง
ทุนขยายกิจการโรงงานมากกว่าที่จะให้กลุ่มสห
กรณ์การเกษตร^{๒๑} เป็นต้น นอกจากนี้ปรากฏ
ข้อเท็จจริงว่าธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจขนาด
ใหญ่มีได้ดำเนินการโดยมุ่งหวังกำไรสูงสุดของ
กิจการเป็นที่ตั้ง แต่กลับดำเนินการเพื่อผลประโยชน์
และอำนาจสูงสุดของผู้บริหารหรือผู้คุม
อำนาจการบริหารของกิจการ^{๒๒}

นอกจากการที่กลุ่มธนาคารพาณิชย์จะมีความ
สัมพันธ์กับกลุ่มธุรกิจสำคัญ ๆ ในแง่ของการ
เป็นแหล่งเงินกู้และมีประโยชน์ในกิจการร่วมกัน
แล้ว^{๒๓} ยังไปมีความสัมพันธ์กับสมาคมพ่อค้าส่ง
ข้าวออกอีกด้วยในลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มธุรกิจ
พาณิชย์อื่น ๆ ความสัมพันธ์ของกลุ่มธุรกิจพาณิชย์
สำคัญ ๆ กับกลุ่มสหภาพแรงงานต่าง ๆ เป็นไป
อย่างไม่ค่อยราบรื่นนักโดยเฉพาะหลัง ๑๔ ตุลาคม
๒๕๑๖ ในช่วงปี ๒๕๑๕ มีการนัดหยุดงานของ
กรรมกรเพียง ๓๔ ครั้งและต่อมาในปี ๒๕๑๖

การนัดหยุดงานเพิ่มสูงถึง ๕๐๑ ครั้ง แม้ว่าในปี
๒๕๑๙ จะลดลงเหลือ ๓๕๘ ครั้งก็ตาม แต่ก็
แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม
ธุรกิจพาณิชย์ (ผู้ประกอบการ) กับกลุ่มแรงงาน
กลุ่มกรรมกร ซึ่งได้รวมตัวเป็นสมาคมเพิ่มขึ้น
เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับฝ่ายนายจ้าง ในเดือน
มิถุนายน ๒๕๑๖ มี ๑๕ สมาคม และเพิ่มขึ้น
เป็นประมาณ ๘๐ สมาคมในปลายปี ๒๕๑๗ และ
เป็น ๑๕๓ สมาคมในเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๙^{๒๓}
ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายของกลุ่ม
สหภาพแรงงานที่มีบทบาทในปัจจุบันคือ สหพันธ์
แรงงานแห่งประเทศไทย นำโดยนายไพศาล
ธวัชชัยนันท์ ซึ่งเป็นผู้นำในการเรียกร้องค่า
แรงงานขั้นต่ำเป็น ๖๐ บาท ในขณะที่ทางฝ่าย
ราชการจะให้เพียง ๔๕ บาท กลุ่มของนาย
ไพศาล เป็นกลุ่มที่มีพลังมากที่สุดในขณะนี้ ประ
กอบกับ ๒๓ สหภาพ (ของธุรกิจเอกชน ๑๔
สหภาพและของรัฐวิสาหกิจ ๙ สหภาพ) สามารถ

๒๐. ในบทความของ รังสรรค์ ธนะพรพันธ์ ซึ่งให้เห็นถึงบทบาทของธนาคารพาณิชย์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมว่า สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างจังหวัดเป็นกาวใจสำคัญในการดูดเงินออมจากต่างจังหวัดส่งเข้ามา
ส่วนกลางเพื่อใช้จ่ายลงทุนในอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ ในส่วนกลางคือกรุงเทพและบริเวณใกล้เคียง
ในขณะเดียวกันก็ปล่อยเงินให้คนในต่างจังหวัดก็เพียงประมาณ ๑๖% ของเงินที่เข้ามาทั้งหมด การกระทำ
เช่นนี้ไม่เพียงแต่ทำให้การกระจายทรัพยากรเป็นในทางตรงกันข้ามแล้วยังก่อให้เกิดการเสียผลประโยชน์ในการ
เติบโตระหว่างสาขาการเกษตรและสาขาอุตสาหกรรมและระหว่างเมืองกับชนบทอีกด้วย โปรดดูราย
ละเอียดในรังสรรค์ ธนะพรพันธ์ "ธนาคารพาณิชย์ : ปลิงดูดเลือดสังคมไทย" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๑๒
ฉบับที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๑๗
๒๑. เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, "ธนาคารพาณิชย์กับอำนาจทางเศรษฐกิจ" วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์
มิถุนายน ๒๕๑๗, หน้า ๑๘
๒๒. ผู้บริหารของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ จะมีตำแหน่งสำคัญอยู่ในธุรกิจสำคัญอื่น ๆ อีกด้วยโปรดดูรายละเอียด
ใน A.A Rozental, *Finance and Development in Thailand* New York: Praeger, 1970) pp. 148-149
๒๓. Bevars D. Mabry, "The Thai Labour Movement" *Asian Survey* October 1977 p. 931

ให้พลังกดดันรัฐบาลได้ผลมากที่สุดและกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายของฝ่ายขวาที่ต้องการเห็นการแตกแยกของกลุ่มนี้ สมัยรัฐบาลธานินทร์ปฏิเสธรไม่ยอมรับรัฐวิสาหกิจว่าอยู่ภายใต้กฎหมายแรงงาน มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า สหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยเป็นการดำเนินการโดยกรรมกรจริง ๆ ในขณะที่กลุ่มสหภาพอื่น ๆ ตกอยู่ภายใต้การชักใยหรือจัดตั้งขึ้นมาโดยนายจ้างหรือหน่วยรักษาความปลอดภัยของรัฐ^{๒๔}

สำหรับสมาคมพ่อค้าส่งข้าวออกก็เป็นตัวอย่างที่ต่อนหนึ่งที่แสดงถึงการเอาไรต์เอาเปรียบผู้ผลิตสินค้าเกษตรกรรม การที่พ่อค้าข้าวส่งออกสามารถรวมตัวเป็นสมาคมก่อให้เกิดระบบผูกขาดขึ้นในการซื้อขายข้าว เพราะแม้ว่าการรวมกลุ่มของพ่อค้าข้าวออกจะทำให้ราคาข้าวส่งออกของไทยมีแนวโน้มจะสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันราคาข้าวภายในประเทศก็มีแนวโน้มที่จะลดต่ำลงเพราะเมื่อพ่อค้ารวมตัวกันได้แล้วก็ไม่มีความจำเป็นต้องแก่งแย่งกันซื้อข้าวภายในประเทศเพื่อส่งออกอีกต่อไป กลุ่มพ่อค้าจะรวมหัวกันกดราคาข้าวที่ซื้อภายในประเทศให้ต่ำลงให้มากที่สุดเพื่อผลกำไรสูงสุด ผลเสียก็ตกอยู่กับกลุ่มชาวนาชาวนาไร่นั้นเอง^{๒๕} ในขณะที่สหกรณ์การเกษตรไม่สามารถทำหน้าที่สหกรณ์เพื่อผลประโยชน์ของชาวนา

อย่างแท้จริง เพราะสาเหตุประการหนึ่ง คือการทำงานสหกรณ์มีระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ มากมายที่ให้สิทธิแก่พนักงานส่งเสริมสหกรณ์เช่น การรับสมาชิก การให้ความเห็นชอบเรื่องขึ้นเงินเดือนพนักงานและเจ้าหน้าที่ เป็นต้น และจาก พ.ร.บ. สหกรณ์ ๒๕๑๑ ทำให้เห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้พนักงานส่งเสริมสหกรณ์เข้าควบคุมกิจการอย่างเข้มงวด ทำให้การรวมกลุ่มสหกรณ์ขาดพลังที่จะต่อรองกับสมาคมพ่อค้าส่งข้าวออก

ปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและการถูกบีบคั้นจากนายทุนเงินกู้ทำให้ผู้แทนชาวนาจาก ๒๕ จังหวัดภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือได้ตกลงร่วมกันจัดตั้งสหพันธ์ชาวนาชาวนาไร่แห่งประเทศไทยเพื่อให้มีพลังในการเรียกร้องต่อรัฐมากขึ้น การที่ชาวนาชาวนาไร่รวมตัวตั้งเป็นสหพันธ์ก่อให้เกิดความไม่พอใจจากกลุ่มสถาบันและเจ้าของที่ดิน ต่อมาได้ประกาศตัวเป็นศัตรูและตอชไตด้วยวิธีรุนแรง การชุมนุมของสหพันธ์ถูกขว้างระเบิดหรือไม้ก็ถูกก่อวอนจากกลุ่มกระต๊องแดงและกลุ่มนวพล ฯลฯ นับแต่ปี ๒๕๑๘ เป็นต้นมา ผู้นำสหพันธ์ชาวนาชาวนาไร่ชาวนาในจังหวัดต่าง ๆ ถูกฆ่าตายอยู่เรื่อยด้วยสาเหตุทางการเมือง ความเคลื่อนไหวของสหพันธ์ชาวนาชาวนาไร่ลดลงในระยะหลังๆ เพราะทนต่อการคุกคามของกลุ่มที่เสียประโยชน์ไม่ไหว

๒๔. Frank Lombard, "Labour: New pressures building up" *Business in Thailand*, April 1978

๒๕. สนใจรายละเอียดโปรดดู ไพรัช กฤษณเมธี, "ปัญหาพ่อค้าคนกลางในการค้าข้าว" *เศรษฐกิจปริทรรศน์* ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ และ "การรวมกลุ่มระหว่างพ่อค้าส่งข้าวออกนอกประเทศ" *เศรษฐกิจปริทรรศน์* ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๓ โดยผู้เขียนคนเดียว

เป็นการจำกัดบทบาทของชาวนาชาวไร่โดยวิธีทาง
รุนแรงกว่าที่ใช้กับกลุ่มสหภาพแรงงานทั้งหลาย

ตัวแบบความขัดแย้งของกลุ่มใน สังคมไทย

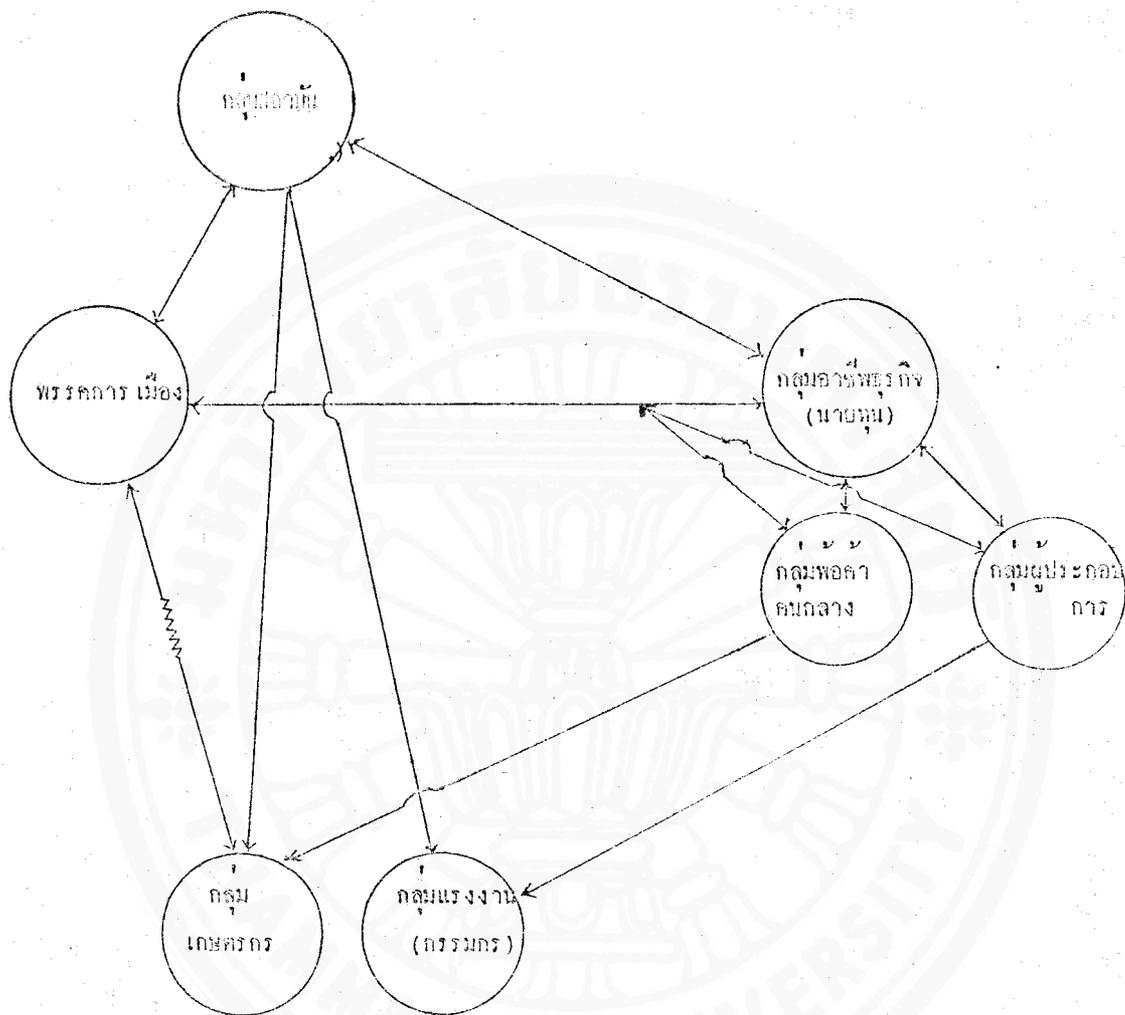
จากสภาพความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทย
ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาคที่กล่าวมาแล้ว
ข้างต้นสามารถสร้างตัวแบบ (Model) ของความ
ขัดแย้งของกลุ่มได้ (ดูแผนภูมิที่ ๑ และ ๒
ประกอบ)

ตัวแบบความขัดแย้งของกลุ่มในระดับมห
ภาค (แผนภูมิ ๑) จะเห็นได้ว่า กลุ่มเกษตรกร
และกลุ่มกรรมกรเป็นกลุ่มที่ถูกกดขี่และถูก
เอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มที่รวบอำนาจทางการเมือง
(กลุ่มสถาบัน :- ข้าราชการพลเรือนและทหาร)
โดยใช้กฎหมายบีบบังคับ หรือการตั้งกลุ่มกระต๊อ
แดงกลุ่มนวพล ฯลฯ ขึ้นมาต่อต้านการเคลื่อนไหว
ของกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มกรรมกร และการ
ใช้การฆาตกรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือ และ
กลุ่มที่รวบอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกลุ่ม
เกษตรกรจะถูกบีบบังคับและเอาเปรียบจากกลุ่มต่าง ๆ
มากที่สุด (สังเกตดูลูกศรทางเดียวที่วิ่งเข้าหากกลุ่ม
เกษตรกร (ชาวนาชาวไร่) มากที่สุด เมื่อที่
สองกลุ่มได้รับการบีบบังคับมาก ๆ ก็จะแสดงออกมา
โดยการเดินขบวน หรือการนัดหยุดงาน ความ
ขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีลักษณะการทำทนายอำนาจรัฐ-
บาลขึ้น เพราะไม่สามารถอาศัยกลไกของรัฐใน

การแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีได้ และ
พรรคการเมืองซึ่งถือกันว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มผล
ประโยชน์ในระดับที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจนั้นไม่
มีพรรคการเมืองที่จะเป็นตัวแทนหรือเป็นปาก
เสียงให้กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มกรรมกรอย่างชัด
แจ้ง พรรคการเมืองที่มากขึ้นไปมีความสัมพันธ์กับ
กลุ่มที่รวบอำนาจทางการเมืองและกลุ่มที่รวบอำ
นาจทางเศรษฐกิจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และ
อำนาจทางการเมือง จะเห็นได้ว่าทั้งกลุ่มสถาบัน
กลุ่มธุรกิจ (นายทุน) กลุ่มพ่อค้าคนกลางกลุ่มผู้
ประกอบการ ต่างก็มีจุดรวมกันประการหนึ่งคือ
ผลประโยชน์ทางการเมือง และ/หรือผลประโยชน์
ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่กลุ่มเกษตรกรมี
ผลประโยชน์หรือความต้องการที่แตกต่างกันไม่
สามารถรวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่าง
พวกกลุ่มแรกสิ่งนี้ชี้ให้เห็นชัดถึงความได้เปรียบ
ของกลุ่มที่รวบอำนาจทางการเมืองและกลุ่มที่รวบ
อำนาจทางเศรษฐกิจที่มีต่อกลุ่มเสียเปรียบทาง
เศรษฐกิจซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้น
เปรียบเทียบเหมือนการพยายามปิดกั้นมิให้ไอน้ำออก
จากกอต้มน้ำหรือให้ออกมาแต่น้อย อุณหภูมิและ
แรงกดดันภายในจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดก็
ถึงจุดระเบิดซึ่งก็เช่นเดียวกับความขัดแย้งของ
กลุ่มในสังคมไทยในปัจจุบันนี้

สำหรับตัวแบบความขัดแย้งของกลุ่มในระ
ดับจุลภาค (แผนภูมิที่ ๒) จะเห็นได้ว่าสมาคม
ธนาคาร กลุ่มธุรกิจพาณิชย์ สมาคมพ่อค้าชาว

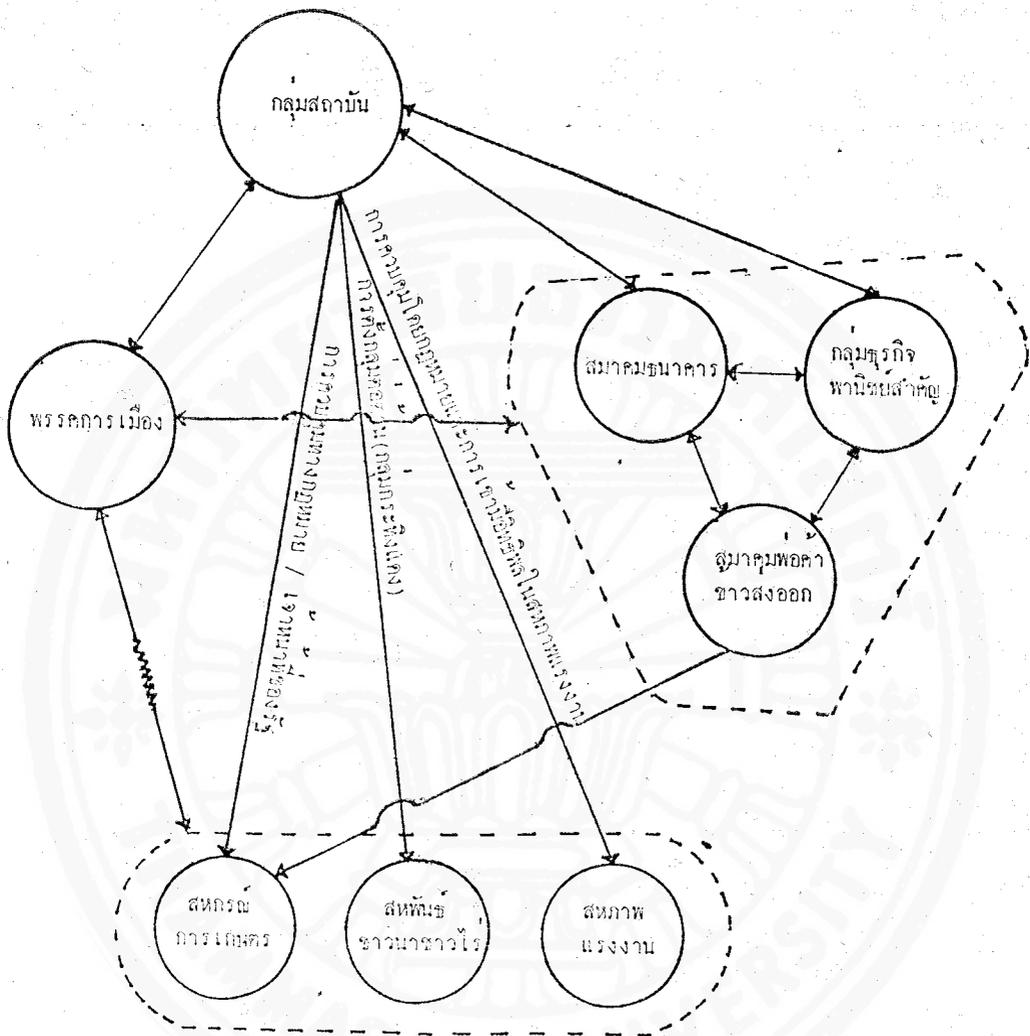
แผนภูมิที่ ๑ ตัวแบบของความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยในระดับมหภาค

สัญลักษณ์

- ความสัมพันธ์ทางเดียว
- ←———— ความสัมพันธ์ระหว่างกัน
- ←~~~~~→ มีความสัมพันธ์ต่อกันน้อย

แผนภูมิที่ ๒ : ตัวแบบความขัดแย้งของกลุ่มในสังคมไทยในระดับจุลภาค

สัญลักษณ์

—————> ความสัมพันธ์ทางเดียว

←———— ความสัมพันธ์ทางคู่

←~~~~~> มีความสัมพันธ์ต่อกันน้อย

ส่งออกเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กันอย่าง
ใกล้ชิดและอาศัยความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบัน
แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและป้องกัน
การคุกคามผลประโยชน์จากสหพันธ์ชาวไร่และ
สหภาพแรงงานไทย กลุ่มสถาบันใช้มาตรการ
ต่าง ๆ เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้เสีย
เปรียบทางเศรษฐกิจ เช่น การออกกฎหมาย
จำกัดบทบาทสหภาพแรงงาน การตั้งกลุ่มต่อต้าน
(กลุ่มกระทิงแดง กลุ่มนวพล ฯลฯ) หรือแม้แต่
การฆาตกรรมทางการเมืองต่อผู้นำสหพันธ์ชาว
นาชาวไร่ เป็นต้น พรรคการเมืองก็ไม่ได้เป็น
ตัวแทนกลุ่มเสียเปรียบในสังคมแต่เป็นฐานอำนาจ
ให้กลุ่มสถาบัน กลุ่มธุรกิจ

สรุป

จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งของกลุ่มที่เกิดขึ้น
อยู่ในสังคมไทยปัจจุบันสืบเนื่องมาจากการ

แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเอารัดเอา
เปรียบทาง เศรษฐกิจอยู่แล้วโดยที่กลุ่มสถาบัน
(ข้าราชการพลเรือนและทหาร) ซึ่งอยู่ในฐานะ
ที่ต้องปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมกลับเข้าไปมี
ความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับกลุ่มที่รวบอำนาจทาง
เศรษฐกิจเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกัน
และกัน ดังนั้นในเมื่อกลุ่มที่ถูกกดขี่ทางเศรษฐกิจ
ไม่สามารถแสดงออกซึ่งความต้องการโดยผ่านกล
ไกตามปกติของรัฐอย่างสันติวิธี ได้แล้ว พฤติ
กรรมการแสดงออกของกลุ่มที่เสียเปรียบทาง
เศรษฐกิจจะออกมาในรูปของความรุนแรงและ
นอกแบบมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคง
ของรัฐยิ่งกว่าให้มีการขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ภาย
ในระบบเสียอีก หนทางแก้ไขปัญหานั้นอยู่กับ
ความจริงใจของผู้มีอำนาจทางการเมืองที่มุ่งจะแก้
ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างยุติธรรม
และจริงจัง